

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БІСОВЕЦЬКА Людмила Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: особливості педагогічної комунікації, формування особистості вчителя початкових класів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BISOVETSKA Liudmyla Andriivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Elementary Education of Rivne State University of the Humanities.

Circle of scientific interests: peculiarities of pedagogical communication, formation of the personality of the elementary school teacher.

*Рецензент – д. п. н. професор Ткаченко О. М.
Стаття надійшла до редакції 27. 09. 2018 р.*

УДК 37.013

БОРОВИК Людмила Володимирівна –

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
ORCID: 0000-0003-2949-2187
e-mail: blv_nadpsu@ukr.net

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПРОЦЕСУАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах реформації освітянського простору та силових структур виникає необхідність у впровадженні в процес підготовки фахівців новітніх педагогічних технологій, які сприятимуть активізації пізнавальної діяльності та забезпечуватимуть високу ефективність цього процесу: «вища освіта, як професійна, має передбачати оволодіння конкретними знаннями, розвиток критичного мислення, почуття відповідальності перед суспільством, а також здатності до спільних дій усіх працівників» [2, с. 16–17]. В цьому контексті зміни, що відбуваються у Державній прикордонній службі України (ДПСУ), висувають перед офіцерським складом цілу низку проблем, розв'язання яких потребує високого рівня професійної компетентності, до складу якої входить психолого-педагогічна компетентність. Необхідність та актуальність формування зазначеного особистісного утворення зумовлена низкою психолого-педагогічних завдань професійної діяльності офіцерів ДПСУ. Це, в свою чергу, передбачає підвищення рівня вимог до підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та зміни у підходах до освітньої діяльності педагогічного складу відомчого закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливими та корисними з точки зору предмету дослідження є напрацювання, присвячені формуванню компетентності,

багатьох науковців таких, як Н. Андропова, І. Бех, А. Вербицький, А. Галімов, І. Грязнов, О. Діденко, О. Дубасюк, Л. Карамушка, Г. Костюк, О. Пометун, В. Рибалко, Л. Романишина, В. Скакун, В. Торічний, Н. Чепелева, Л. Хоружа, В. Ягупов та інші. Але, на жаль, їхні наукові доробки стосувались формування або інших видів компетентності, або розглядали лише окремі аспекти становлення та розвитку психолого-педагогічної компетентності і не враховували особливості професійної діяльності офіцерів-прикордонників. У розглянутих наукових дослідженнях також не приділено достатньої уваги розробці методичної системи формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, її наповненості.

Метою статті є аналіз змісту та особливостей процесуально-організаційної підсистеми методичної системи формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників

Виклад основного матеріалу дослідження. Зрозуміло, що для цілеспрямованого формування зазначеної компетентності необхідно було розробити відповідну концепцію, основою якої стала методична система, яка містить низку найбільш оптимальних форм та методів проведення занять із загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін. Попереднє дослідження показало, що саме сукупність

зазначених дисциплін дозволяє досягти максимально бажаних результатів.

Для визначення найбільш оптимальних, ефективних та можливих для реалізації в освітньому процесі в академії було проведено опитування членів експертної групи. У якості експертів розглядалися методисти факультетів, офіцери та методисти навчального відділу, а також бувші та теперішні викладачі загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін. Результати опитування представлені у табл.1:

В табл.1 представлені ті форми та методи проведення занять, які набрали найбільшу кількість рекомендацій. Аналіз представлених результатів засвідчив, що думки викладачів та методистів щодо форм і методів проведення занять майже співпали, тобто корелюють між собою. Цей висновок підтвердили і методи математичної статистики.

Таблиця 1

Результати опитування членів експертної групи щодо визначення форм та методів проведення занять із загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін

№зп	Методи проведення занять	Кількість викладачів (у%)	Кількість методистів (у%)
1.	Тренінги	75	68
2.	Проблемно-пошукові лекції	67	72
3.	Кооперативне навчання	78	69
4.	Візуалізовані лекції	82	83
5.	Метод інциденту	65	70
6.	Дискусії, диспути	77	69
7.	Ситуативне моделювання (імітаційні ігри)	80	85
8.	Мозковий штурм	66	68
9.	Ігрові форми (ділові та рольові ігри)	79	82
10.	Метод кейса	65	71
11.	Розв'язування ситуативних професійних задач	83	84

Сукупність загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін в залежності від наповненості психологічними, педагогічними, професійними й методичними знаннями та вміннями була поділена на дві групи – дисципліни психолого-педагогічного спрямування та дисципліни професійного спрямування. Для кожної групи дисциплін в залежності від змісту, цілей та можливостей реалізації в освітньому процесі з представленою переліку були підібрані оптимальні форми і методи проведення занять.

Відомі вітчизняні та зарубіжні науковці такі, як І. Бех, В. Бондар, Л. Буркова, Н. Волкова, І. Дичківська, В. Дроздова, Г. Ковальчук, О. Пехота, Л. Піроженко, О. Пометун, Г. Селевко, О. Сисоєва,

М. Фіцула, П. Щербань та ін., досліджували можливості впровадження в освітній процес новітніх педагогічних технологій та довели необхідність використання активних та інтерактивних методів навчання з метою підготовки компетентних, креативних особистостей, готових до змін та реформ.

Слід зазначити, що аналіз наукових джерел засвідчив відсутність єдиного підходу до класифікації інтерактивних технологій. Дослідники розглядають різні критерії для цієї класифікації. Найближчою до концепції нашого дослідження є класифікація запропонована О. Пометун. На її думку, критерієм відбору є мета та форми організації навчальної діяльності на уроці. Згідно такого підходу класифікація інтерактивних технологій навчання наступна: технології кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології відпрацювання дискусійних питань [4].

Найбільш зручними для втілення в освітній процес, оптимальними та ефективними методами викладання загальнонаукових та військово-спеціальних дисциплін для майбутніх офіцерів-прикордонників з метою формування їх психолого-педагогічної компетентності є:

1. Тренінги. Висока ефективність тренінгового навчання пояснюється тим, що «цінується точка зору і знання кожного учасника, можна поділитися своїм досвідом і проаналізувати його у комфортній атмосфері без примусу, існує можливість вчитися, виконуючи практичні дії, можна припускатися помилок, що не призводитиме до покарання або негативних наслідків» [1, с. 12]. Такий підхід до розуміння змісту тренінгового заняття дозволяє стверджувати, що його використання у процесі викладання загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін для майбутніх офіцерів-прикордонників сприятиме здобуттю ними психолого-педагогічних знань, відпрацюванню навичок дій та операцій у складних ситуаціях, формуванню особистісної готовності прийняття рішень та відповідних якостей особистості, тобто формуванню психолого-педагогічної компетентності. Застосовуючи тренінгові заняття викладачі загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін сприятимуть рефлексії учасниками тренінгу (курсантами) отриманих психолого-педагогічних знань, які трансформуються через досвід, інтелект, емоційні переживання, вольові зусилля суб'єкта навчальної діяльності, забезпечать адекватний зворотний зв'язок.

2. Проблемно-пошукові лекції. Такий метод проведення занять забезпечує підвищення якості пізнавальної діяльності

курсантів, сприяє розвитку їхньої пізнавальної активності та самостійності, професійного мислення та творчих здібностей. Проблемно-пошукові лекції сприяють розвитку професійного та логічного мислення, навчають критично і креативно мислити, приймати оптимальні та ефективні рішення, створюють умови для творчого підходу до розв'язання проблемної ситуації або задачі. Ці вміння є дуже важливими, можна вважати визначальними, для майбутньої професійної діяльності офіцерів-прикордонників, оскільки дуже часто їм доводиться приймати рішення в умовах невизначеності та обмеженості часу. Такий активний метод навчання варто використовувати у процесі викладання загальновійськових та військово-спеціальних навчальних дисциплін в умовах освітнього процесу відомчого закладу вищої освіти. Він навчатиме майбутніх офіцерів-прикордонників творчо і логічно грамотно підходити до самостійного розв'язання психолого-педагогічної проблеми, яка може виникнути у ході професійної діяльності, та сприятиме формуванню необхідних особистісних рис, тобто буде створювати умови для формування психолого-педагогічної компетентності.

3. Кооперативне навчання. Цінність кооперативного навчання полягає в тому, що дана технологія розвиває організаторські здібності тих, що навчаються, вміння працювати в колективі, підтримувати один одного, нести відповідальність за членів групи та їхні здобутки. Групова взаємодія на основі кооперації була предметом досліджень Т. В. Смірної, Л. М. Зеліної, В. В. Рубцової, Е. С. Головною перевагою кооперативного навчання є те, що учасники групи (курсанти) швидше засвоюють навчальний матеріал, глибше його розуміють, досягають певного рівня культури спілкування, що є важливим при вивченні загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін, а також для майбутньої професійної діяльності. В процесі спілкування курсанти вчаться висловлювати свої думки та переконливо представляти результати своєї діяльності. Слід відмітити, що метою такого навчання є не лише досягнення максимальних результатів навчання, а і формування ефективних міжособистісних взаємин. При правильній організації кооперативного навчання розвиваються та відпрацьовуються такі соціальні навички, як встановлення довірчих стосунків, лідерство, уникання та подолання конфліктів, вміння спілкуватись та знаходити компромісне рішення.

4. Візуалізовані лекції. З метою більш якісного сприйняття нової інформації та знань педагог використовує зорову та емоційну пам'ять курсанта. Матеріал, який

візуалізований, тобто представлений у вигляді діаграм, таблиць, схем, рисунків, графіків, гістограм, слайдів, мультимедійних презентацій, лабораторних експериментів, комп'ютерних програм, відеофільмів тощо, краще сприймається, усвідомлюється та запам'ятовується. Аналіз змісту загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін дозволив виявити можливості візуалізації навчального матеріалу та проведення візуалізованих лекцій, як для дисциплін психолого-педагогічного спрямування, так і для професійно спрямованих дисциплін.

5. Дискусії, диспути. Дискусіям та диспутам відводиться особливе значення в процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності та вирішення психолого-педагогічних завдань цієї діяльності, оскільки в її ході виникає багато різноманітних проблем і ситуацій, для вирішення яких необхідно вміти вести дискусію, вміти вислухати та чути чужу думку, вміти переконувати та відстоювати власну позицію та, у підсумку, робити адекватні висновки та приймати правильне рішення. Саме такі вміння формуються у ході участі у дискусіях та диспутах, які, як інтерактивні методи навчання, можуть бути застосовані для проведення занять із загальнонаукових та військово-спеціальних дисциплін. За рахунок залучення курсантів до активного обговорення поставленої проблеми, котра базується на прикладах, випадках, моделях професійної діяльності, дискусії та диспути сприяють ефективному розвитку аналітико-синтетичних, комунікативних, інтелектуальних та дискусійних умінь майбутніх офіцерів ДПСУ, які входять до складу їх професійної і, як наслідок, психолого-педагогічної компетентності.

6. Мозковий штурм. Метод «мозкового штурму» сприяє розвитку нестандартного мислення та креативності, оскільки кожен учасник штурму може вільно висунути власні ідеї, пропозиції, шляхи розв'язання конкретної проблеми або завдання. Аналіз особливостей та специфіки розглянутого методу дозволяє стверджувати, що впровадження методу «мозкового штурму» при розв'язанні професійних та психолого-педагогічних ситуацій і завдань у процесі викладання загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін для майбутніх офіцерів-прикордонників сприятиме активізації пізнавальної їхньої діяльності, формуванню вміння генерування цінних ідей і пропозицій на основі засвоєння нових знань, розвитку інтелектуальних та управлінських здібностей, які є важливими для майбутньої професійної діяльності.

7. Ігрові форми (рольові та ділові ігри). Використання методу ігрового навчання є доцільним та необхідним для розвитку творчих можливостей, інтелектуальних здібностей і професійно-ділових якостей курсантів. Ігрові форми навчання завжди носять відповідне емоційне забарвлення, сприяють навчальній мотивації, формують відповідальність, самостійність, критичність, ініціативність, творчість, вчать побудові власної позиції та мають професійну спрямованість. Аналіз змісту та особливостей організації кожної із ігрових форм дозволяє стверджувати, що специфіка майбутньої професійної діяльності курсанті та зміст її психолого-педагогічних завдань передбачають активне використання усіх зазначених видів ігор в освітньому процесі при вивченні загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін. Ігри дають можливість змоделювати професійну діяльність офіцера-прикордонника в залежності від її завдань, цілей та специфіки займаної посади. Оскільки психолого-педагогічна компетентність є необхідною для виконання більшості функцій та ролей офіцера ДПСУ, то використання ігрових методів для проведення занять із загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін сприятиме формуванню компонентного складу досліджуваної компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників.

8. Ситуативне моделювання. Слід відмітити великий потенціал ситуативного моделювання (імітаційні ігри) для формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. У ході їх професійної діяльності систематично трапляються ситуації та завдання, вирішення яких потребує чітких дій згідно інструкції. Завдяки імітаційним іграм створюється таке навчальне середовище, у якому майбутніми офіцерами-прикордонниками відпрацьовуються ці дії у поєднанні із засвоєнням теоретичних знань. Вони отримують змогу ніби проникнути в ситуацію особисто, зрозуміти її зміст, переосмислити проблему із середини. Під час таких занять курсанти відпрацьовують певні алгоритми поведінки, дій, операцій, у ході чого розвиваються навички критичного мислення, уміння розв'язувати професійні та психолого-педагогічні задачі на практиці. Слід зазначити, що практично у кожній навчальній дисципліні професійного та психолого-педагогічного спрямування є можливість використання ситуативного моделювання. Таким чином, ситуативне моделювання активізує пізнавальну діяльність курсантів, сприяє розвитку інтересу й позитивної мотивації щодо навчання та формування психолого-педагогічної компетентності, акцентує увагу

на зв'язку теоретичних знань з практикою, стимулює індивідуальну активність, сприяє розвитку рефлексивних вмінь майбутніх офіцерів-прикордонників, формує необхідні особистісні якості, забезпечує високу ефективність освітнього процесу.

9. Метод кейса. Дослідник І. Романов зазначає, що метод кейсів сприяє розвитку аналітичних, інтелектуальних, комунікативних та творчих здібностей та навичок студентів, активному поєднанню теоретичних знань та практичного досвіду, навчає бачити та поважати альтернативну точку зору, вносити пропозиції, висловлювати власні думки, наводити аргументи на захист своєї позиції, бути готовим працювати в команді тощо [5].

Але для нашого дослідження найбільш вдалим є підхід Г. Ковальчук, яка, опираючись на переклад, вважає і розрізняє: метод кейса – це метод аналізу конкретних ситуацій (case method), а метод випадків – це так званий метод інциденту (incident method) [3].

У подальшому будемо розглядати метод кейсу, як метод аналізу конкретних ситуацій, котрий дозволяє занурити майбутнього офіцера-прикордонника в професійне середовище наближене до реального і сприяє формуванню професійних та психолого-педагогічних знань, умінь та навичок, необхідних у подальшій службовій діяльності. Саме його використання для проведення занять із загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін на основі аналізу реальних прикладів з професійної діяльності дозволить формувати усі складові психолого-педагогічної компетентності.

10. Розв'язування ситуативних професійних задач. Даний метод є модифікацією методу аналізу конкретної ситуації, але в даному випадку йде прив'язка до конкретних завдань або ситуацій професійної діяльності офіцерів-прикордонників. Даний метод є сильним мотивуючим фактором, оскільки дозволяє обговорювати та вирішувати проблеми, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю, тобто забезпечує розвиток особистісних та професійно важливих якостей, сприяє розумінню тісного зв'язку між теорією та практикою, а також формування умінь професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників. На сьогодні перед майбутніми офіцерами ДПСУ постає задача виконання ролі модератора професійних знань для підлеглих прикордонників, і, саме, розв'язування ситуативних професійних задач сприятиме накопиченню тих професійних знань та вмінь, необхідних їм для ефективного виконання цих функцій. Дієвість даного інтерактивного методу в даному випадку пов'язана з використанням аналізу параметрів

реальної професійної ситуації. Розв'язування ситуативних професійних задач сприяє розвитку у майбутніх офіцерів ДПСУ аналітичного та критичного мислення, відповідальності, підвищенню мотивації до навчально-пізнавальної діяльності та оволодінню теоретичними та практичними аспектами професійної діяльності, формує навички та вміння аналізу і роботи з інформацією, врахування динамічних змін, що можуть виникнути у ході вирішення професійних завдань тощо.

11. Метод інциденту. Дуже часто у ході професійної діяльності офіцерам-прикордонникам доводиться вирішувати завдання, що характеризуються несприятливими умовами для прийняття рішень, такими як: дефіцит інформації, часу, наявність екстремальної ситуації (застосування зброї, терористичні або контрабандні загрози, конфліктні ситуації з підлеглими та у підлеглих підрозділах), що призводить до психологічного навантаження та емоційної напруги тощо. Для формування готовності до сприйняття такої обстановки та прийняття адекватних рішень у разі виникнення нештатної ситуації слугує так званий «метод інциденту». Основним призначенням зазначеного методу є розвиток й удосконалення навичок і вмінь раціонально збирати, аналізувати та використовувати інформацію, якої не вистачає для прийняття рішення, у майбутніх офіцерів-прикордонників, тобто приймати ефективні рішення в умовах нестачі інформації або часу. Метод інциденту посилюватиме мотивацію курсантів до отримання потрібної інформації, у вмілому та раціональному її використанні, розвиватиме у них аналітичне, критичне та логічне мислення, формуватиме вміння проектування, моделювання та прогнозування.

На основі застосування однофакторного дисперсійного аналізу і методів математичної статистики було обґрунтовано вплив відібраних активних та інтерактивних методів проведення занять циклу загальнонаукових та військово-спеціальних дисциплін на формування певних компонентних складових психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів ДПСУ.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, в результаті проведеного аналізу науково-педагогічної літератури було виявлено ряд особливостей та відібраних активних та інтерактивних методів для проведення занять із загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін. Такий відбір було здійснено на основі застосування методу експертних оцінок та методів математичної статистики.

Слід зазначити, що кожен із

запропонованих методів входить до складу процесуально-організаційної підсистеми методичної системи формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників та має потужний ресурс для формування її компонентного складу. Це було підтверджено використанням дисперсійного факторного аналізу.

У подальшому планується розробити методичку впровадження методичної системи формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення ними загальновійськових та військово-спеціальних дисциплін.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Блінов О. А. Особливості організації проведення психологічного тренінгу /О. А. Блінов// Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія: Психологічні науки. – К.: КиМУ, 2008. – Вип.12 – С. 9–23.
2. Сгорова В. В. Історія виникнення та розвитку методу випадків і ситуацій / М. О. Голубева, В. В. Єгорова // Наукові записки НаУКМА: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 59. – С. 16–21.
3. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті: навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2009. – 298 с.
4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2006. – 192 с.
5. Романов І. Р. Метод кейсів: перспективи використання у навчанні майбутніх правознавців англійської мови / І. Р. Романов // Молодий вчений, 2017. – № 10 (50), жовтень. – С. 529–534.

REFERENCES

1. Blinov, O. A. (2008). *Osoblyvosti orhanizatsii provedennia psykholohichnoho treninhu*. [Features of the organization of psychological training]. Kyiv.
2. Iehorova, V. V. (2006). *Istoriia vynyknennia ta rozvytku metodu vypadkiv i sytuatsii*. [History of occurrence and development of the method of cases and situations]. Kyiv.
3. Kovalchuk, H. O. (2009). *Aktyvizatsiia navchannia v ekonomichnii osviti*. [Activation of education in economic education]. Kyiv.
4. Pometun, O. I. (2006). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia*. [Modern lesson. Interactive Learning Technologies]. Kyiv.
5. Romanov, I. R. (2017). *Metod keisiv: perspektvy vykorystannia u navchanni maibutnikh pravoznavtsiv anhliiskoi movy*. [Case study: prospects for future English law students]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БОРОВИК Людмила Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: методика навчання загальнонауковим дисциплінам у вищій школі, психолого-педагогічна підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників, методи математичної обробки в педагогіці та психології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BOROVYK Lyudmila Volodymyrivna – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of General Scientific and Engineering Disciplines of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bogdan Khmelnytsky.

Circle of scientific interests: method of teaching general scientific disciplines in high school, psychological and pedagogical preparation of future border guard officers, methods of mathematical processing in pedagogy and psychology.

*Рецензент – д. п. н. професор Савченко Н. С.
Стаття надійшла до редакції 23. 09. 2018 р.*

УДК 378.091.59

БРОВЧАК Людмила Сидорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0001-8321-9267
e-mail: okarskadm@gmail.com

ВКЛЮЧЕННЯ СТУДЕНТІВ В ОРГАНІЗАТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗА ПРОГРАМОЮ «ШКОЛА МОЛОДОГО ЛІДЕРА»

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Однією з основних педагогічних умов формування організаторських здібностей студентів вищих навчальних закладів у позааудиторній роботі є включення їх у діяльність освітньо-виховного комплексу, що поєднує в собі елементи наукової просвіти і виконавської практики.

Формою реалізації завдань освітнього комплексу з формування організаторських здібностей є «Школа молодого лідера». Завдяки практичній та навчально-пізнавальній діяльності, яка є змістом роботи «Школи молодого лідера», студенти – майбутні вчителі оволодівають організаторськими знаннями, проходять організаторську підготовку, що дозволить їм успішно здійснювати роль «організатора-виконавця». Однак включення в безпосередню практичну організаторську діяльність без відповідного рівня готовності до її здійснення є, на наш погляд, неефективним, а, отже, потребує попередньої спеціальної підготовки організаторів.

Аналіз попередніх досліджень. Питаннями формування організаторських здібностей займалися дослідники: Т. Новиченко, С. Павлютенков, Т. Пономаренко, А. Карпова, О. Коротаєва, А. Макаренко, Н. Скотна, М. Обозов, Л. Уманський, В. Ягупов та інші. У працях науковців представлений досвід впровадження

різних форм спеціального навчання організаторської справи. Так, К. Потопа пропонує формувати організаторські здібності шляхом введення окремих тем, завдань у такі навчальні дисципліни, як: «Введення в спеціальність», «Методика виховної роботи». Р. Сопівник вважає, що основою організаторської підготовки є тренінгові заняття. Вивчення спеціальної літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що системного вивчення сучасних форм розвитку організаторських здібностей молодих фахівців не проводилося, відсутні порівняльні характеристики методів та прийомів формування вмінь організаторської діяльності як професійно цінних для вчителя.

Мета статті. Проаналізувати педагогічні умови впровадження «Школи молодого лідера» як засобу формування організаторських здібностей майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблем становлення студентського самоврядування дозволяє стверджувати, що «розвиток студентського самоврядування є ефективним засобом демократизації вищих навчальних закладів». Успішне здійснення цього процесу є запорукою формування якісно нового типу відносин між особистістю і колективом, між